

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ДНЗ "КОТОВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ"

***Використання методу проектів на уроках
англійської мови як один із шляхів формування
комунікативної компетентності учня***

Методична розробка: з досвіду роботи

Виконавець:
викладач англійської мови
Олійник Ірина Петрівна

Розглянуто і ухвалено на засіданні
методичної комісії суспільно-
гуманітарного циклу
Протокол №11 від 07.06.2012 року

Котовськ 2012

Анотація

У сучасній педагогіці існує багато різноманітних форм та методів інноваційного навчання, спрямованих на якісне засвоєння знань учнями, розвиток їх розумової діяльності, виявлення умінь та навичок критичного осмислення проблем, набуття якостей, які стануть у нагоді в подальшому розвитку самоосвіти та самореалізації.

Сучасна методика викладання іноземної мови приділяє велику увагу креативній, творчій діяльності учнів на уроках і вдома. Інтенсифікація цього процесу відбувається завдяки впровадженню інтерактивних методик, до яких можна віднести метод проектів.

Метод проектів дозволяє учням проявити самостійність у виборі джерел інформації, способу її викладу і презентації. Проектна методика дозволяє індивідуальну роботу над темою, яка викликає найбільший інтерес у кожного учасника проекту, що, поза сумнівом, спричиняє підвищену мотивовану активність учня. Він сам обирає об'єкт дослідження, сам для себе вирішує: чи обмежитися підручником з англійської мови, чи звернутися до додаткових джерел інформації. Це ідеальна можливість здобувати та застосовувати знання англійської мови індивідуально і творчо, що дає учням реальне відчуття власних досягнень, дозволяє розвивати мовні навички й уміння на практиці. Застосування нових форм навчання дає можливість розширити межі творчої діяльності як викладача, так і учнів, усвідомити можливості ефективного застосування різноманітних форм роботи.

У цій роботі представлені різні аспекти використання методу проектів на уроках англійської мови, розглядаються етапи та види роботи під час підготовки, особлива увага приділяється видам проектів та представлені приклади.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОЕКТНОЮ МЕТОДИКОЮ.....	7
2. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	11
2.1 ПРОЕКТНИЙ МЕТОД ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ.....	11
2.2 ПЛАНУВАННЯ ПРОЕКТУ.....	13
2.3 ВИКОНАННЯ ПРОЕКТУ, ЙОГО ЕТАПИ, ПРЕЗЕНТАЦІЯ.....	14
2.4 ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРОЕКТНОГО МЕТОДУ.....	17
ВИСНОВКИ.....	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	21

ВСТУП

"Мріяти й шукати, доки жити".

В. Симоненко

Перебудовчі процеси в Україні обумовили нові тенденції щодо розвитку освіти. З'явилась нагальна потреба суспільства в творчих, діяльних і обдарованих, інтелектуально і духовно розвинених громадянах. Для того, щоб обдарована дитина повністю розкрила свої здібності, реалізувалася в житті, необхідно створити певні умови у навчальному закладі. Саме під час використання на уроках сучасних освітніх технологій (проектних) учні можуть повністю розкритися як творчі особистості.

Освітні системи в будь-якій країні світу повинні сприяти реалізації основних завдань соціально-економічного та культурного розвитку суспільства. Незадоволення багатьох країн результатами системи шкільної освіти сьогодні призвело до необхідності її реформування. Для цього важливо було розробити стратегічні напрями розвитку загальної середньої освіти на перспективу. Визначення стратегічного напрямку розвитку світових освітніх систем хвилює практично все світове суспільство. Головною є проблема визначення пріоритетів освіти та її реформування. Сьогодні у світовій освітній практиці провідними є діяльнісний, особистісно-орієнтований та компетентнісний підходи, тому важливим стає не наявність у дитини певного багажу знань, особистих якостей та здібностей, а й здатність застосовувати ті чи інші компетентності в житті.

Головною метою навчання іноземної мови в сучасному навчальному закладі є розвиток особистості учня, здатного використовувати іноземну мову як засіб спілкування в діалозі культур. Гадаю, практичного результату навченості іноземної мови можна досягти передусім у процесі особистісно-комунікативного навчання, яке передбачає й вирішення завдань, пов'язаних з освітою, вихованням та розвитком особистості.

Протягом усього навчання іноземної мови формується й комунікативна компетенція, складовими якої є: лінгвістична, соціологічна, дискусивна, стратегічна, соціальна та соціокультурна компетенції. На запитання "Чого Ви очікуєте від освіти?" роботодавці, бізнесмени, політичні діячі, керівники шкіл та вчителі відповідають: "Треба виховувати дитину, яка вміє спочатку самостійно вчитись, а потім самостійно та творчо працювати і жити. В школі учень повинен навчитися, в першу чергу, самостійно формувати мету та шляхи її досягнення. Цього досягти значно важче, ніж навчити читати, писати та лічити.

Щоб мати можливість знайти своє місце в житті, учень сучасного навчального закладу повинен володіти певними **якостями**:

- *гнучко адаптуватися у мінливих життєвих ситуаціях; а самостійно та критично мислити;*
- *уміти бачити та формувати проблему, знаходити шляхи її раціонального вирішення;*
- *усвідомлювати, де і яким чином здобуті знання можуть бути використані;*
- *бути здатним генерувати нові ідеї, творчо мислити;*
- *грамотно працювати з інформацією;*
- *бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, уміти працювати в колективі, у різних галузях, різних ситуаціях;*
- *вміти самостійно працювати над розвитком особистої моральності, інтелекту, культурного рівня [3; 10].*

Таким чином, головний стратегічний напрям розвитку світової та вітчизняної освіти лежить в площині вирішення проблем розвитку особистості учня та педагога, технологізації цього процесу.

В умовах цієї парадигми освіти педагог найчастіше виступає в ролі організатора всіх видів діяльності учня, як компетентний консультант і помічник. Його професійні знання повинні бути спрямовані не просто на контроль знань та умінь учнів, а на діагностику їх діяльності та розвитку.

Педагогіка - це не тільки наука, і не тільки мистецтво. Це перш за все прикладна дисципліна, і так само як усі прикладні дисципліни, вона не може бути технологічною. У чому ж суть технологічності? Як зробити навчальний процес педагогічно керованим?

Гуманізація - освіти, її орієнтація на розвиток особистісного потенціалу учня, запобігання безвиході її розвитку змусили навчальні заклади перейти на технологічний етап розвитку. При цьому процес навчання повинен бути психологічно і валеологічно - обґрунтований та інструктований.

Проблема сьогодні полягає в тому, щоб надати викладачу методологію вибору та механізм реалізації відібраного вченими змісту освіти в реальному навчальному процесі як з урахуванням інтересів та здібностей учнів, так і його особистої творчої індивідуальності. Окремі форми і методи навчання повинні поступатися цілісним педагогічним технологіям загалом і технології навчання - зокрема реалізації особистості відзначається тільки у 4% учнів. Сьогодні обсяг освіти перевищує всі допустимі норми сприйняття учнем. Цінності змісту освіти відірвані від системи життєвих цінностей. Таким чином, вибір освітньої технології - це завжди вибір стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи викладача з учнем.

Внаслідок посилення демократичних тенденцій у житті суспільства освітні системи, як його значущі складові, почали переносити акцент із масових педагогічних явищ на особистість дитини, вивчення можливостей і обставин її індивідуального розвитку, умов саморозкриття і самореалізації людини. Тенденція особистісної орієнтованості освітніх систем виявляється і у педагогічній освіті. Ідея особистісно і практично орієнтованої підготовки майбутнього вчителя почасти замовлена у вітчизняній психолого-педагогічній літературі теоретико-методологічного рівня (І.Д. Бех, О.С.Падалка, І.Ф. Прокопенко) [5; 24].

1. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОЕКТНОЮ МЕТОДИКОЮ

Викладач іноземної мови (ІМ) навчає дітей способом мовленнєвої діяльності, ось чому ми говоримо про комунікативну компетенцію як одну з основних цілей навчання ІМ, приймаючи до уваги те, що комунікативна компетенція може бути сформована лише на основі лінгвістичної компетенції певного рівня.

Основною ідеєю такого підходу викладача ІМ є те, що треба перенести акцент з різних видів вправ на активну мислячу діяльність учнів, яка потребує для свого оформлення володіння певними мовними засобами. Ось чому ми звернулись до методу проектів на етапі творчого застосування мовного матеріалу. Тільки метод проектів може дозволити вирішити цю дидактичну задачу і відповідно перетворити уроки ІМ в дискусійний, пошуковий клуб, де вирішуються дійсно цікаві, практично значущі і доступні учням проблеми, приймаючи до уваги особливості культури країни, і по можливості на основі міжкультурної взаємодії. Як вже зазначалось, в основі проекту лежить якась проблема.

Щоб її вирішити, учні повинні не тільки знати мову, а й володіти великим об'ємом різноманітних предметних знань, необхідних і достатніх для вирішення даної проблеми. Крім того учні повинні володіти певними інтелектуальними, творчими і комунікативними вміннями. До перших можна віднести вміння працювати з інформацією, з текстом (виділяти основну думку, вести пошук необхідної інформації, робити узагальнення, висновки з іншомовного тексту), аналізувати інформацію, вміння працювати з різноманітним довідковим матеріалом. До творчих умінь психологи відносять перш за все вміння генерувати ідеї, для чого потрібні знання в різних областях; вміння знаходити не одне рішення, а кілька варіантів; вміння прогнозувати наслідки того чи іншого рішення. Для грамотного використання методу проектів потрібна значна підготовка, яка здійснюється, безперечно, в цілісній системі навчання; причому зовсім не обов'язково, щоб вона передувала роботі учнів над проектом. Така підготовча робота повинна вестись постійно, систематично і паралельно з роботою над проектами.

Головною метою проекту є формування таких ключових компетенцій як "вміння вчитися", загальнокультурної та соціальної.

Розвиток компетенції "вміння вчитися" передбачає формування в учня здатності самостійно:

- визначити мету діяльності або сприймати ту, що поставлена викладачем;

- виявляти зацікавленість до навчання, докладати вольових зусиль для досягнення позитивного результату пізнавальної діяльності;
- раціонально організувати свою навчальну працю;
- знаходити потрібну інформацію, добирати доцільні способи для розв'язання завдання;
- усвідомлювати свою діяльність і прагнути її вдосконалити;
- мати уміння і навички самоконтролю)[8; 27].

Розвиток даної компетенції має комплексний характер і передбачає, зокрема, формування лексичної, граматичної, фонетичної, мовної, соціокультурної компетенцій. Здатність продуктивно співпрацювати з різними партнерами в групі та в команді, виконувати різні ролі й функції в колективі, проявляти ініціативу, спільно визначати цілі діяльності, планувати, розробляти й реалізовувати проекти індивідуальних і колективних дій, брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх виконання передбачає формування соціальної компетенції.

Одним із шляхів формування загальнокультурної компетенції є користування іноземною мовою; доцільне застосування мовленнєвих навичок та норм відповідної мовної культури, символіки в процесі комунікації.

Як відомо, основною проблемою вивчення англійської мови є те, що поза класом учні практично не мають можливості спілкуватися мовою. Використання проектно-методики в процесі навчання дозволяє в більшій мірі застосовувати мовні знання та мовленнєві навички.

Виконання завдань проекту виходить за межі уроку та вимагає багато часу, але при цьому можна вирішити цілий ряд важливих завдань. А саме:

- учні отримують можливість здійснювати творчу роботу в межах даної теми, самостійно здобувати необхідну інформацію не тільки з підручників, а й з інших джерел;
- учні в проекті взаємодіють одне з одним та з викладачем. Викладач виступає при цьому не лише контролером, але й консультантом;
- посилюється індивідуальна та колективна відповідальність учнів за конкретну роботу в межах проекту;
- у проекті враховуються інтереси та індивідуальні здібності учнів.

Елемент творчості робить проектну роботу дуже індивідуальною. Працюючи над проектом, учні проводять невеличку дослідницьку роботу: шукають інформацію в книгах, спілкуються з іншими людьми, знаходять ілюстрації, фотографують. Учні різного рівня мовленнєвого розвитку можуть зробити свій власний проект оригінально та неповторно, відповідно рівню своїх знань, можливостей. Готуючи розповідь про своє оточення, учні

відкривають значення англійської мови як міжнародної. Колись, у майбутньому, їм прийдеться, можливо, розповісти іноземцю про себе, свої інтереси. Зосереджуючи свою увагу на темі, що вивчається англійською мовою, учні мають можливість ознайомитися з особливостями культур англомовних країн, і таким чином збагатити власне розуміння інших культур.

Проектна робота може бути виконана в класі або вдома. Ключ до успіху проектної роботи - це добра організація і підготовка. Учні вчаться працювати самостійно і самостійно планувати свій проект.

В курсі ІМ метод проектів може використовуватись в рамках програмного матеріалу практично з любої теми, так як відбір тематики проводиться з обліком практичної значущості для учня (людина і її оточення). Головне - це сформулювати проблему, над якою учні будуть працювати в процесі роботи над темою програми. На початку року, під час ознайомлення учнів з програмою, тематикою матеріалу та системою оцінювання, можна запропонувати учням теми проектів, які будуть додатково оцінюватись протягом навчального року та визначити ініціативні групи. Таким чином, кожна з цих груп буде мати можливість самостійно накопичувати матеріал, обдумувати спосіб обробки та презентації цього матеріалу.

В цьому році я запропонувала учням II курсу підготувати спільний проект "Свята та визначні події в англомовних країнах". Протягом навчального року, під час занять у рамках ознайомлення з традиціями та звичаями англомовних народів, учням був запропонований матеріал про свята в Англії, Шотландії, Уельсі, Америці та Австралії. Учні самі обирали свято, яке їм найбільш сподобалося, та готували презентацію, яка охоплювала: історію виникнення свята, головні атрибути та декорації, традиції, які пов'язані з його святкуванням, святкове меню та вбрання.

Розглянемо один з таких проектів до теми "Свята в англомовних країнах". Тип проекту - дослідницький. Тут знадобиться інформація історичного та географічного плану. Ситуація пропонується на одному з уроків під час ознайомлення з одним із свят в Англії. Викладач просить обговорити, які аспекти треба згадати під час розповіді про святкування якоїсь події. Учні повинні згадати про історію виникнення цього свята, його атрибути, декорації, святкове меню та розваги, тощо. На цьому етапі викладач дає всю необхідну лексику. Обговорення ведеться у формі дискутування з опорою. Питання, що обговоренні, записані на дошці. Група ділиться на підгрупи, і якій кожній доручається підготувати своє питання.

Другий етап. Вводиться нова лексика та нові конструкції, що призначені для активного опрацювання та вживання. Після закріплення кожна група готує усне повідомлення на тему "Святкування ...".

Третій етап. Під час наступного ознайомлення учнів з одним із свят вони самі задають питання в режимі учень-викладач або учень-учень, виявляючи необхідну інформацію. Під час обговорення можна скласти словничок найбільш часто використаних слів та підібрати синоніми. На цьому етапі учням можна запропонувати виконати спільний проект усією групою під час заняття.

Четвертий етап. Учні в групах самі обирають свято до презентації, готують свій проект, якій будуть захищати в день його святкування. Підготовлений матеріал учні представляли у формі стінгазет, плакатів, IT-презентацій та календарів.

Заключний етап. Кожна група захищає свій проект, аргументуючи, чому вибрали те чи інше свято. Учасники інших груп запитують виступаючих, намагаючись знайти недоліки в проекті. При цьому групи по ходу захисту проекту можуть використовувати в якості аргументів будь-які засоби наочності, спеціально підібрані для цього випадку. На такі уроки бажано запросити експертів (інших викладачів ІМ або дітей із паралельних груп) для зовнішньої оцінки проектів.

Ця робота викликала великий інтерес серед учнівської молоді, сприяла систематизації та поглибленню знань учнів про культуру та традиції англomовних країн, розвивала їх творчість, естетичний смак та вміння працювати в групах, оскільки метод проектів - це комплексний навчальний метод, який дозволяє індивідуалізувати навчальний процес, дає можливість учневі проявляти самостійність у плануванні, організації та контролі своєї діяльності.

2. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. ПРОЕКТНИЙ МЕТОД ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗБІДНОСТЕЙ УЧНІВ

Звернемося до специфіки іноземної мови та використанню методу проекту у їх викладанні. Насамперед викладач іноземної мови навчає дітей способам мовної діяльності, тому ми говоримо про комунікативну компетенцію як одну з основних цілей навчання. Я.М. Колкер в роботі "Практична методика навчання іноземної мови" (М., 2000) зупиняється детально на наступному моменті: "В останні десятиліття традиційного навчання іноземним мовам прийнято протиставити комунікативні та інтенсивні методи". [5; 12]

Термін комунікативність не слід розуміти вузько, чисто прагматично. Не можна не погодитися з І.Л. Бім, що комунікативність "не зводиться тільки до встановлення за допомогою мови соціальних контактів. Це прилучення особистості до духовних цінностей інших народів - через особисте спілкування і через читання" [2; 40].

Комунікативне навчання іноземним мовам носить діяльніший характер, оскільки мовне спілкування здійснюється за допомогою "мовної діяльності", яка, в свою чергу, служить для вирішення завдань продуктивної людської діяльності в умовах "соціальної взаємодії" людей, що спілкуються (І. О. Зимняя, Г. А. Китайгородська, А.А. Леонтьев).

В даний час метод проектів широко використовується в сучасній світовій методиці викладання англійської мови, так як він дозволяє органічно інтегрувати знання учнів з різних галузей для вирішення окремо взятої практичної проблеми, стимулюючи при цьому розвиток творчих здібностей особистості учня. Проект виникає і розвивається із конкретної ситуації. Ця ситуація виникає в процесі роботи над будь-якою учбовою темою, в ході обговорення прочитаного тексту, актуальних подій сучасного життя і т.д.

Основне завдання педагога в навчанні англійської мови полягає в тому, щоб перенести акцент із різних видів вправ на творчу смислову діяльність учнів, яка полягає у володінні певними мовними засобами. Метод проектів може дозволити розв'язати це дидактичне завдання і відповідно перетворити уроки англійської в дискусійний, дослідницький клуб, в якому вирішуються дійсно цікаві, практично значимі для учнів проблеми з врахуванням особливостей культури країни і по можливості на основі міжкультурної взаємодії.

В основі методу проектів лежить розвиток пізнавальних навичок учнів, уміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвивати критичне та творче мислення. "Все, що я пізнаю, я знаю, для чого мені це потрібно, де і як я можу ці знання застосувати" - ось основна теза сучасного розуміння методу проектів. Проектна методика має прагматичну направленість на результат, який можна отримати при вирішенні тієї чи іншої практичної або теоретично-значимої проблеми. Цей результат можна побачити, осмислити, застосувати в практичній діяльності. Щоб досягнути такого результату необхідно навчити дітей самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, залучаючи до цієї проблеми знання з різних областей, уміння прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів розв'язань. Метод проектів дозволяє учням проявити самостійність у виборі теми, джерел інформації, способі її викладання і презентації. Проектна методика дозволяє проводити індивідуальну роботу над темою, яка викликає найбільший інтерес у кожного учасника проекту.

В основі проекту лежить якась проблема. Щоб її вирішити, учням потрібне не тільки знання англійської мови, а й володіння великим об'ємом різнобічних предметних знань, необхідних і достатніх для вирішення даної проблеми. Крім того, учні повинні володіти певними інтелектуальними, творчими, комунікативними вміннями.

Основними критеріями виховання творчої особистості, здатної до самоосвіти, є вміння автономно навчатися упродовж усього життя, креативно, нестандартно підходити до розв'язання будь-яких проблем. Така робота менше, ніж звичайні завдання, контролюється з боку викладача. Вона найчастіше проводиться наприкінці теми, тому що вимагає багато часу для підготовки й мотивації. При цьому учні відчувають, що вони справді створюють щось нове англійською мовою, і це приємно їм. Крім того проект дозволяє набувати соціального досвіду, досвіду роботи в групі, коли керівник проекту розподіляє обов'язки серед членів групи, а сильний учень допомагає слабшому.

Працюючи з групою, я ставлю перед собою такі завдання:

1. Показати вміння окремого учня або групи учнів використовувати набутий дослідницький досвід.
2. Реалізувати свій інтерес до предмета дослідження, збільшуючи знання про нього.
3. Продемонструвати рівень мовної та мовленнєвої компетентності в іноземній мові.
4. Піднятися на більше високий щабель освіченості, розвитку, соціальної зрілості, тобто розширити загальну компетентність.
5. Розкрити творчий потенціал кожного учня.
6. Прищеплювати навички автономного навчання.

Основні вимоги до використання методу проекту:

1. Наявність значимої в дослідженні, творчому плані проблеми, яка вимагає інтегрованих знань, дослідницького пошуку для її вирішення (наприклад, дослідження історії виникнення свят та їх святкування в англomовних країнах - StPatrik's Day, Thanksgiving Day, Christmas etc; організація віртуальних подорожей в різні країни);

2. Практична, теоретична значущість очікуваних результатів;

3. Самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність учнів на уроці англійської мови;

4. Структурований зміст частини проекту;

5. Використання дослідницьких методів: визначення проблеми, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, корекція, висновки.

Вибір тематики проектів у різних ситуаціях може бути різним. У курсі англійської мови метод проектів може використовуватись в рамках програмного матеріалу практично з будь-якої теми, оскільки підбір тематики проводиться із врахуванням практичної значимості для вивчаючих англійську мову.

Головне – це сформулювати проблему, над якою учні будуть працювати в процесі роботи над темою програми.

2.2 ПЛАНУВАННЯ ПРОЕКТУ

Під час навчання виникає цілий ряд проблем, які пов'язані з низькою мотивацією навчальної діяльності, нерівномірністю загальної підготовки учнів. Як зацікавити? Що зробити?

Мій досвід роботи показав, що в розвитку зацікавленості до предмета не можна покладатися тільки на зміст виучуваного матеріалу, уникаючи залучення учня до активної діяльності. А пробудити таке прагнення можна, запропонувавши цікаву і важливу проблему (саме метод проектів дозволяє перейти від засвоєння готових знань до їх усвідомленого набуття). Новизна підходу полягає в тому, що учням дається можливість самим конструювати зміст спілкування, починаючи з першого заняття роботи над проектом.

Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів: індивідуальну, парну, групову, яку учні виконують у визначений термін. Цей метод органічно поєднується з груповим підходом до навчання. Метод проектів завжди

припускає розв'язування якоїсь проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з другого, інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, технології, творчих областей. Моє завдання, як викладача, полягає в тому щоб будувати свої уроки на основі потреб кожного учня, максимально забезпечити прояв активності, самостійності, розвивати ситуацію успіху, творчості, поважати інтереси кожного. Індивідуальні та групові проекти розвивають здібності учнів: пошукові, творчі та ін. Тому важливим етапом є планування та підготовка до виконання проекту. Викладачу потрібно розробити план проектної роботи і продумати систему комунікативних вправ, яка забезпечуватиме її мовний рівень. Учні повинні вільно володіти активною лексикою і граматику в рамках навчальної теми, перед тим як переходити до обговорення проблемних питань. На своїх уроках я ґрунтовно відбираю вправи такі як "Уяви собі, що...", "Продовж речення...", "Запропонуй свій варіант вирішення проблеми". Учням пропонується в прихованому вигляді проблема, яку потрібно виявити, сформулювати, давши відповідь на проблемні запитання. На цьому етапі обговорюється зміст і характер проекту, способи збору інформації, створюються мікрогрупи з урахуванням психологічної сумісності партнерів, рівня володіння мовою, можливості лідерства, творчих здібностей і т.д.

Для виконання проектного завдання потрібні загальні знання про країну досліджуваної мови, включаючи знання про географію, історію, культуру, соціальні і політичні особливості країни, її традиції та звичаї. Знання про країну проживання дозволяють прищеплювати у учня почуття любові до України, відчувати гордість за свою країну, формують в учнів громадянську позицію. Крім того учень повинен володіти певними компетенціями, а бажання висловитися змушує його ці компетенції вдосконалювати. Нестандартне бачення проблеми допомагає нам сформувати творчу особистість. Внаслідок використання знань з інших галузей, не пов'язаних з англійською мовою, учень розвиває основи аналітичного мислення, а виконуючи необхідний мінімум для реалізації проекту, розвиває здатність спілкування, що, безсумнівно, стане у пригоді кожній людині в її майбутній професійній діяльності.

2.3 ВИКОНАННЯ ПРОЕКТУ, ЙОГО ЕТАПИ, ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Після підготовки наступає найбільш трудомісткий і тривалий за часом етап роботи над проектом - це збір інформації - звернення до уже набутих знань, робота з різними джерелами інформації, пошук нових знань, формування особистої думки і погляду на предмет проектування.

Варто відмітити, що не всі учні відразу і легко включаються в роботу над проектом. Не можна пропонувати завдання, яке той чи інший учень не може виконати. Завдання повинні відповідати індивідуальному рівню, на якому знаходиться кожен учасник проекту. Необхідно допомогти кожному визначитись з конкретною темою, порадити, на що звернути увагу і як представити свої результати.

Саме тут відбувається основна робота викладача англійської мови зі своїми учнями, обговорюється проміжні результати, коректуючи помилки у вживанні мовних одиниць. У учнів не виникає страх перед англійською мовою, вони краще засвоюють його логічну систему. Робота подібного роду дає велику кількість можливостей використовувати пройдені граматичні явища і структури. Без сумніву, опрацьовані в такій ситуації лексичні, граматичні одиниці англійської мови надійніше закріплюються в пам'яті учнів.

В процесі роботи над проектом кожен учень має визначитися з певними обов'язками, які йому необхідно буде виконувати для поставленої перед групою чи окремим учасником мети. Всі учні відносяться до своїх завдань здебільшого відповідально. Дуже часто пропонується учням саме з різним рівнем підготовки, різними поглядами на проблему об'єднатися для виконання проекту. Всім знайдеться робота: більш підготовлені учні зроблять необхідний переклад, напишуть твір, вірш, пісню, підготують ребуси, кросворди і т.д., а слабкіші учні із задоволенням художньо оформлять проекти, підберуть дизайн, зроблять фотографії, проведуть зйомки кліпів, фільмів, знайдуть цікавий додатковий матеріал, тощо. Як кажуть, в суперечці народжується істина, варто лише вдало налагодити стосунки між учнями, якщо вони не були досить дружніми. Іноді учні погоджуються, а деколи вони прагнуть самостійно організувати свою роботу.

В роботі над проектом "My favourite dish" (за підручником О.Карп'юк) на початкових етапах діти засвоюють лексико-граматичний матеріал (див. Табл. 1).

Таблиця 1.

Words on topic "Food"	Grammar	Structures for dialogues
apple sweet ice-cream cup tea milk juice glass coffee drink egg porridge meat soup potato tasty buy fruit vegetable carrot food grow different country animal without	Much many a lot of There is (was) There are (were)	Pass me the salt please I wonder I'm very busy Would you like to have another cup of...? I'm hungry I'm thirsty You look terrible! What' the matter? I'm never going to

1. Учні створюють коротенькі діалоги. Ця робота відбувається в парах і трійках.
2. Потім група ділиться на дві команди. Кожен учасник команди працює над власним проектом. Необхідно придумати власне блюдо для дитячого кафе, написати всі інгредієнти цієї страви, придумати оригінальну назву своєму шедевру. До проекту учні можуть додати малюнок або аплікацію.
3. Кожна команда придумує назву для свого дитячого кафе і оформлює меню із вибраних страв. Учням пропонується наглядний приклад меню, виготовленого їхніми попередниками. Саме на цьому етапі учасникам потрібно запропонувати допомогу в скануванні малюнків та аплікацій.
4. Кожна із команд готує свій діалог на тему "В кафе", використовуючи власноруч створене меню.

Продовжується удосконалення та розширення лексичного запасу. Тут розвиваються навички написання творів-діалогів на англійській мові, покращуються і закріплюються основні мовні категорії: граматичні структури, лексичний запас, синтаксична побудова речень для передачі своєї ідеї будь-якій людині, яка володіє англійською мовою. Обговорюються переваги і недоліки по кожному конкретному проекту. Даються поради, викладач звертає увагу на те, які моменти доповнити, обговорюються поради щось змінити, щось додати або забрати. В результаті учень усвідомлює, як багато він знає і як багато він може розповісти своїм друзям на англійській мові.

Так, в рамках роботи над проектом "My favourite dish", з'явилися проекти з ілюстраціями "Меню" та діалоги (див. Табл.2.)

Таблиця 2

<ul style="list-style-type: none"> - Hello! Welcome to our cafe "Sweet tooth" - Hello! Can I have a menu please? ... - Here you are - Are you ready to order? - Yes, I'd like salad "Karabas" and ice-cream "Sweet berry" - Vanilla, raspberries or strawberries ice-cream? - Strawberries, please. - Would you like marmalade or jam? Orange marmalade, please - Here you are - Thank you - You are welcome. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hello! Welcome to our cafe "Winnie-the-pooh" - Hello! Can I have a menu please? - Here you are - Are you ready to order? - Yes, I'd like fried eggs "Smile face" and milkshake "Little sun" - We have vanilla, chocolate, orange, strawberries, raspberries. What ice-cream would you like? - Orange, please - Orange milk shake with ice? - No ice - With cherries, bananas or blackberries? - With cherries, please.
--	--

	-Here you are - Thank you - You are welcome
--	---

Важливою умовою ефективної роботи над проектом є підтримання доброзичливої атмосфери, яка спонукає до спілкування і дозволяє учням відчувати почуття успіху.

На третьому етапі роботи - презентація - в рамках проектної роботи учні працюють власне над технічним виконанням проекту. Використання комп'ютера надає проекту більшої динаміки. Учні самі набирають тексти своїх творів, вчаться працювати з текстовими та графічними редакторами, вдосконалюють навички роботи на комп'ютері, засвоюють використання електронних версій англо-українських та українсько-англійських словників. В учнів також з'являється практична можливість використовувати знання і навички, отримані на уроках інформатики.

2.4 ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРОЕКТНОГО МЕТОДУ

Якщо учні не залучені до активної діяльності, то будь-який змістовий матеріал викличе в них споглядальний інтерес до предмета, що не буде пізнавальним інтересом. Щоб підвищити мотивацію, розбудити в учнях активну діяльність, їм потрібно запропонувати цікаву і значущу проблему. Метод проектів дозволяє учням перейти від одержання готових знань до їх усвідомленого набуття. Як у будь-якої медалі є два боки, так метод проектного навчання має для учнів свої плюси і мінуси.

З одного боку, це дуже цікаве, барвисте, часто з елементами театралізації, дійство. Великий інтерес, розвиток різних здібностей і радість творчості - це один бік медалі. З іншого боку, виконання будь-якого проектного завдання вимагає більших часових витрат, роботи з більшою кількістю джерел і виконання більших обсягів роботи. Незважаючи ні на що, учні віддають перевагу проектним завданням перед традиційними методами роботи.

Так чому ж варто займатися проектною роботою?

- учні самі обирають форми, напрямки, види створення проектів;
- проектна робота заохочує учнів до творчих експериментів, креативного мислення; ця робота продуктивно з'єднує дітей різних рівнів та здібностей;
- даний вид роботи дозволяє перетворити простий урок на справжнє дійство, де учні яскраво презентують свій проект, або замінити звичну контрольну роботу на свято творчості.

Отже, перевагами методу проектів є:

- відсутність готових і однозначних рішень (моделювання життєвих ситуацій);
- розвиток навичок самоосвіти і самоконтролю;
- розвиток навичок групової діяльності;
- підвищення інформаційної культури - розвиток навичок пошуку, збору, презентації інформації;
- створення комфортного навчання за рахунок того, що кожен учень може проявити себе;
- підвищення мотивації;
- розвиток самостійності та ініціативи, творчих здібностей, здатності до самооцінки;
- інтеграція різних предметів.

Проте, у ході роботи над проектом ви можете відчувати нестачу необхідних ресурсів. Звичайно, процес дослідження теми потребує не тільки часу, але й необхідних матеріалів чи навіть певних коштів.

До **недоліків проектної діяльності** можна віднести:

- проблему суб'єктивної оцінки творчої роботи;
- переоцінку своїх можливостей і потрапляння в стресову ситуацію через неможливість вкластися у визначені строки;
- психологічні комунікативні проблеми: поділ групи на "роботяг" та "баласт";
- технічні накладки, які можуть вплинути як на процес роботи, так і на кінцевий результат.

Незважаючи на деякі недоліки, проектна робота як найкраще вписується в актуальний в даний час компетентнісний підхід, який включає в себе розвиток в учнів трьох компонентів:

- уміння працювати з різними джерелами інформації;
- уміння працювати в групі;
- уміння працювати самостійно.

ВИСНОВКИ

Мета навчання іноземній мові - комунікативна діяльність учнів, тобто практичне володіння іноземною мовою. Завдання викладача активізувати діяльність кожного учня, створити ситуації для їх творчої активності в процесі навчання. Використання нових інформаційних технологій не тільки оживляє і оригіналізує учбовий процес, а й відкриває більші можливості для розширення оглядових рамок, без сумніву, несе у собі величезний мотиваційний потенціал і сприяє принципам індивідуалізації навчання. Проектна діяльність дозволяє учням виступати в ролі авторів, творців, підвищує творчий потенціал, розширює не тільки загальний кругозір, а й сприяє розширенню мовних знань.

Участь в інтернет-проектах підвищує рівень практичного володіння англійською мовою і комп'ютером, а головне формує навички самостійної роботи, ініціативність. В процесі проектної роботи відповідальність покладається на самого учня як індивіда. Найважливіше те, що учень, а не викладач, визначає, що буде містити проект, в якій формі і як пройде його презентація. Проект - це можливість учнів виразити власні ідеї в зручній для них, творчо продуманій формі.

Використання проектної методики на заняттях англійської мови показало, що учні:

- досягають хороших результатів у вивченні іноземної мови;
- мають практичну можливість використати навички, отримані на уроках з інших предметів;
- розуміють необхідність міжпредметних зв'язків.

Метод проектів володіє рядом переваг перед традиційними методами навчання.

Основними перевагами є:

- підвищення мотивації учнів при вивченні англійської мови;
- наглядна інтеграція знань з різних шкільних предметів;
- простір для творчої діяльності.

Підсумовуючи вищесказане, слід відмітити, що метод проектів є надзвичайно демократичним видом педагогіки співпраці, довіри і особистої орієнтації. Цей метод сприяє розвитку творчої обдарованості. Принципи цієї технології забезпечують добровільність участі, проблематики обговорення, участі в різних акціях, заходах, справах; свободу спілкування на принципах прагнення до взаєморозуміння, до взаємостерпимості, конструктивності; повагу до поглядів, ідей, підходів і діяльності учасників; надання можливостей для здійснення учнями вільного і усвідомленого вибору ідей, норм, цінностей, моделей поведінки, рішень, тощо; забезпечує партнерство, рівноправну співпрацю учнів та викладачів.

Ніхто не стверджує, що проектна робота допоможе вирішенню всіх проблем у вивченні іноземної мови, але це ефективний засіб від одноманітності, нудьги. Він сприяє розвитку творчої особистості учня, розширенню мовних знань. Це реальна можливість використати знання, отримані на других уроках засобами іноземної мови.

Використання методу проектів на уроках англійської мови допомагає мені як викладачу не тільки розвивати в учнів мовленнєві навички та уміння, а й формувати в них інтелектуальні і мовленнєві здібності. Проектна методика викладання іноземної мови є однією з найсучасніших методик. Активно розвиваючи інтегровані вміння та знання, ініціативу, співробітництво і взаємну відповідальність, вона справедливо поєднує на практиці фундаментальні принципи формування комунікативної компетенції учнів в процесі навчання мови із загальними завданнями і цінностями національної і європейської освіти.

Проектна робота дає нам широкий спектр діяльності, як невичерпна творчість, тому ця методика буде завжди актуальною. Впровадивши проектну роботу в процес навчання, для мене стає можливим познайомити учнів ближче, яскравіше з культурою, традиціями та звичками країн та національностей, що вивчаються. Ми перетворюємося з пасивних слухачів на активних учасників даних традицій, що допоможе учням на все життя запам'ятати такі проекти. Раджу також не забувати про таку важливу річ, як позитивне ставлення до кожного учня, заохочування, вдячність за вчасно й вдало виконану роботу, що неодмінно надихне учнів на творчі злети, свіжі й неординарні ідеї.

Тематика робіт може бути різноманітною: все залежить від навчальної програми, оточення, інтересів, досвіду, рівня підготовки, потреб та очікувань учнів. Враховуючи цілі, робота над проектом може тривати день, тиждень, місяць, чи навіть довше: як правило, чим більша група, тим довший термін виконання роботи. На різних етапах підготовки учні працюють в різних складових групах, але початок та кінець проекту я пропоную поєднати з дискусією щодо вибору теми, плану дій, підведення підсумків, тощо.

Наприкінці будь-якого проекту слід провести певне обговорення з учнями і обов'язково дізнатися, чи сподобалося їм працювати на задану тему, що цікавого та нового вони вивчили, які завдання виявилися більш корисними і т.д. Беручи все вище сказане до уваги, викладачеві необхідно запитати себе, чи варто було займатися даним проектом і чи спробую я це ще раз. Особисто у мене ніколи не виникало жодного сумніву і мої учні завжди отримували велике задоволення від процесу та результатів роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахтін М. Творчість Франсуа Рабле та народна культура Середньовіччя та Ренесансу / М. Бахтін // М. 2005. – 234 с.
2. Бегьом Ф. Проект на уроці іноземної мови / Ф. Бегьом // К.: Основа, 2007.-45с.
3. Бех І.Д. Особистісно-орієнтоване виховання /І. Бех // Посібник. - К. ІЗМН. - 2005
4. Бухаркіна М. Теорія та практика навчання англійської мови / М.Бухаркіна // К. – 2009. - 57 с.
5. Гусельникова Є.В. Метод проектів на уроках англійського язика с использованием интернет-технологий [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.festival/1September>
6. Демченко В.В., Рабченко Т.С. Виховання обдарованої дитини у сучасному навчальному закладі. Рівне. Ліста - 2005.
7. Дьоміна О. Метод проектів як засіб розвитку творчої особистості та ефективної співпраці учнів та вчителя. / О. Дьоміна // Англійська мова та література. - 2012. №3, с.7-10
8. Душеїна Т.В. "Проектна методика на уроках іноземної мови". ІМВНЗ, 2008, № 5.
9. Зімня І. Психологічні аспекти навчання говорінню іноземної мови/ І.Зімня // К.2006. - 90С.
10. Енциклопедичний словник / за редакцією О.Сліпушко// К.2008. - 768с.
11. Китайгородська П. Використання проектних завдань на уроках англійської мови / П.Китайгородська // ІмвНЗ.-2003.№5.-110с.
12. Коваленко О., Кудіна І. Книга вчителя іноземної мови. Довідково-методичне видання./ О.Коваленко, І.Кудіна // Харків: Торсінг Плюс.-2005. - 134с.
13. Колкер Я.М. Практично-методичне навчання іноземної мови / Я.Колкер // К.:Видавничий дім "Шкільний світ".2006.-120с.
14. Подопрігорова Л.А. "Використання Інтернет в проектній методиці", ІМВШ, 2008, №5.